

The article analyses features of continuous education of preschool and primary school age children. Being considered views of scientist and continuity features between preschool and school age childhood.

Key words: continuous, preschool age, forth coming, teacher, competence, primary school.

УДК 371.134/.68+373.21(045)

ББК 74.58

Лариса Зданевич

ВИКОРИСТАННЯ ФОРСАЙТ-ІГОР, SWOT-АНАЛІЗУ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

У статті проаналізовано використання інтерактивних методів навчання в підготовці майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дітьми дошкільного віку; виокремлено дієві засоби підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми, з'ясовано пріоритети у проведенні SWOT-аналізу в підготовці майбутніх фахівців; зосереджено увагу, на медіаресурсах, виокремлено дидактичні можливості відеотехніки.

Ключові слова: майбутній вихователь, професійна підготовка, діти дошкільного віку, метод SWOT-аналізу, форсайт-ігри, інтернет-ресурси, блог, скайп-лекція, мультимедійна презентація.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Підготувати людину до професійної діяльності на все життя неможливо. Щорічно оновлюється близько 5% теоретичних і 20% професійних знань. Форми навчання майбутніх вихователів ДНЗ у ВНЗ досить різноманітні. Лише взяті в розумному поєднанні вони дозволяли успішно проводити групове та індивідуальне навчання, неухильно і послідовно підвищувати рівень професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ, тісно пов'язувати його з їх вихованням, особистісним розвитком і професійною підготовкою. Саме тому, за В. Семиченко, пріоритетом у навчанні майбутнього педагога є “розвиток механізмів самоусвідомлення”, який можливий завдяки такій організації основних форм навчання (лекції, семінари, практичні), які спрямовані на “створення умов для диференційованого вивчення студентами чинників власної активності (позитивних та негативних) та їх корекції та самокорекції” [10, с. 46]. Форми проведення навчальних занять та вибір того чи того активного методу організації навчання залежить від уподобань викладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... У психолого-педагогічній літературі проблема використання інтерактивних методів взаємодії вивчалася на різних рівнях: Ряд робіт присвячено питанням застосування та визначення ефективності інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі ВНЗ (Л. Пироженко, О. Пометун, Т. Ремех, М. Виноградова, М. Скрипник, О. Єльнікової, Г. Селевка, Л. Бекірової, О. Комар, Г. Кривчікової, Л. Мельник, Н. Павленко, Т. Сердюк та ін.). Дослідження Н. Суворової, В. Лозової, Л. Зарецької, Г. Троцько, М. Сметанського та інших доводять, що таку взаємодію можна організувати за допомогою введення в навчально-виховний процес інтерактивних технологій навчання.

Мета статті – проаналізувати використання інтерактивних методів навчання взаємодії в процесі підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дітьми дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Дієвим засобом підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку є метод SWOT-аналізу. Акронім SWOT було вперше введено в 1963 році в Гарварді на конференції з проблем бізнес-політики професором К. Andrews. Спочатку SWOT-аналіз було використано на озвучуванні та структуризації знань про поточну ситуацію і тенденції. У 1965 році чотири професори Гарвардського університету – Lerner, Christensen, Andrews, Guth – запропонували технологію використання SWOT моделі для розробки стратегії поведінки організації. Оскільки SWOT-аналіз у загальному вигляді не містить економічних категорій, його можна використовувати до будь-яких організацій, окремих людей і країн для побудови стратегій в різноманітних галузях діяльності [2, с. 64–65]. SWOT-аналіз – це аналіз у стратегічному плануванні, що полягає в поділі чинників і явищ на чотири категорії, а саме: сильні (переваги) (Strengths) і слабкі (недоліки) (Weaknesses) сторони проблеми, можливості (Opportunities), що відкриваються за умов його реалізації та ризиків (Threats), пов'язаних з його здійсненням. Пріоритетом у проведенні SWOT-аналізу як методу для підготовки майбутніх фахівців є вміння студента мислити, подивитися на об'єкт дослідження “поглядом збоку”. Після відпрацювання різноманітних інтерактивних методів навчання взаємодії, ми запровадили технологію форсайту, яка, на нашу думку, забезпечила оптимальну можливість розвитку здатності студентів до вирішення майбутніх професійних завдань. Форсайт є технологією довгострокового прогнозування науково-технологічного та соціального розвитку, заснованого на опитуванні експертів. Термін “форсайт” (від англ. Foresight – “погляд у майбутнє”) почав активно використовуватися наприкінці 1980-х рр. [9, с. 130]. Н. Семенова зазначає, що, починаючи з 90-х рр. XX століття, форсайт активно використовують уряди США, Великобританії, Німеччини, Японії та Австралії. Н. Шелюбська вказує на те, що форсайт-дослідження вважаються обов'язковим інструментом інноваційної політики більш ніж в 40 країнах світу, в тому числі в Латинській Америці, Китаї та Південній Кореї [14, с. 12]. Сутнісною особливістю форсайту є те, що майбутнє може бути представлено в різний спосіб, як-от: оповідний виклад зі слів людини або групи людей (суб'єктивне майбутнє); оповідний опис з елементами аналізу, узагальнення попередніх висновків, зроблених нібито після досягнутого результату (аналітичне майбутнє); результати тестування, анкетування, усіляких довідок, можливих свідчень майбутнього (об'єктивне майбутнє); плани і програми дій, протоколи, заявлені зобов'язання, характеристики, складені за форсайт-формами (тактичне майбутнє); звітні матеріали про досягнуті результати, виконану роботу, про отримані суми тощо (фіксує майбутнє).

Традиційно пропонуються етапи проведення форсайту, а саме: точне визначення цілей дослідження; залучення різних зацікавлених сторін у процес формулювання завдань дослідження; визначення зон відповідальності і повноважень виконавців; орієнтація на практичне застосування результатів дослідження; розробка плану реалізації результатів дослідження на ранніх його етапах; оперативне поширення інформації про хід дослідження та його завдання, а також стимулювання виконання отриманих рекомендацій [5; 6].

Головною умовою технології є використання у будь-якому форсайт-проекті комбінації методів, що забезпечують успішну реалізацію поставлених завдань. Так,

створення сценаріїв розвитку є найбільш ефективним як додаток до досліджень, виконаних із використанням інших методів, наприклад, SWOT-аналізу, PEST-аналізу або методу Дельфі тощо. Зазначимо, що в Україні 92 % молоді виходить у мережу Інтернет або активно користуються нею для навчання. У середньому 76 % студентів вибирають саме цифровий формат отримання інформації. Про це йдеться в результатах дослідження “Освіта у Східній Європі: як студенти використовують сучасні інформаційні технології”, проведеного компанією AppletonMayer. З п’яти країн Східної Європи Україна займає четверте місце з використання студентами ноутбуків (19 %), планшетних комп’ютерів (0,6 %) та електронних книг (1,1 %) у процесі навчання [11]. В умовах зростаючої технологізації діяльності вихователя ДНЗ, упровадження масмедійних технологій у практику підготовки студентів та пошук шляхів їх ефективного використання дозволило б вивести якість підготовки фахівців дошкільної освіти на більш високий рівень. До медіаресурсів (Massmedia) можна віднести: пресу (газети, журнали, книги), радіо, телебачення, інтернет, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи, відеотекст, телетекст, рекламні щити та панелі, домашні відеоцентри, що поєднують телевізійні, телефонні, комп’ютерні та інші лінії зв’язку [4, с. 47]. Інформаційні технології як складова медіаресурсів у системі професійної підготовки можуть запроваджуватися в таких трьох напрямках: як наскрізна технологія – запровадження комп’ютерних технологій з окремих тем, розділів під час пояснення теоретичних завдань; як основна, визначальна, найбільш значуща з використовуваних у цій технології частин; як монотехнологія – коли управління навчально-тренувальним процесом, включаючи діагностику і моніторинг, спираються на застосування інформаційних технологій [12].

Інформаційні та комунікаційні технології (далі – ІКТ) – це узагальнювальне поняття, що описує різні пристрої, механізми, способи, алгоритми обробки інформації. Найважливішими сучасними пристроями ІКТ є комп’ютер, обладнаний відповідним програмним забезпеченням, та засоби телекомунікацій разом із розміщеною на них інформацією. З появою комп’ютерних мереж та інших, аналогічних їм засобів ІКТ, освіта набула нової якості, пов’язаної, у першу чергу, з можливістю оперативно отримувати інформацію з будь-якої точки земної кулі. Через глобальну комп’ютерну мережу Інтернет можливий миттєвий доступ до світових інформаційних ресурсів (електронних бібліотек, баз даних, сховищ файлів тощо).

Як правило, визначають такі дидактичні завдання, що вирішуються за допомогою ІКТ [7, с. 26]: удосконалення організації викладання; прискорення доступу до досягнень педагогічної практики; посилення мотивації до навчання; активізація процесу навчання, можливість залучення студентів до дослідницької діяльності; забезпечення гнучкості процесу навчання. Інформаційні технології є одним із найважливіших напрямів розвитку вищої педагогічної освіти. Так, за твердженням дослідників, існують чотири принципові підстави для впровадження інформаційних технологій у вищу освіту: соціальні, професійні, педагогічні та каталітичні [7]. Соціальні підстави полягають у визнанні ролі, яку технології відіграють сьогодні в суспільстві. Професійні підстави полягають в необхідності підготовки студентів до таких типів професійної діяльності, які вимагають навичок використання технологій. Педагогічні підстави полягають у тому, що технології супроводжують процес навчання, надаючи більш широкі можливості комунікації, що дозволяє будувати викладання на якісно новій основі.

Науковці виокремлюють дидактичні можливості відеотехніки, а саме: 1) сучасна відеотехніка може поєднувати всі можливі засоби візуального показу, а

також безпосередній показ різних об'єктів і процесів, віддалених від аудиторії і недоступних для колективного перегляду іншими засобами (наприклад, під час екскурсії); 2) сучасна відеотехніка дозволяє фіксувати і відтворювати аудіовізуальний матеріал у певному дидактичному режимі з певною дидактичною метою [1]. Визначимо такі функції аудіовізуальних матеріалів: інформаційна (будь-який фільм або передача, у першу чергу, є джерелами інформації); моделююча (аудіовізуальний матеріал дозволяє ознайомити студентів з певними формами професійної мови в природних умовах її реалізації і є опорою для програмованого висловлювання); ситуативно-детермінована, оскільки матеріал вивчається в комунікативних ситуаціях; мотиваційно-стимулювальна. Так, пізнавальна передача про адаптацію дітей дошкільного віку за участю лікаря Є. Комаровського (канал "Інтер") була дієвим приводом для проведення семінарського заняття про можливі форми дезадаптації у дошкільників.

І. Абдрахманова на підставі функціонального підходу до аудіовізуальних матеріалів (далі – АВМ) їх визначила як: 1) засіб навчання АВМ (фільм чи телепередача), що повідомляє студентам за одиницю часу більше інформації, ніж інші засоби навчання, які містять лише вербальну інформацію. Візуальна інформація впливає на різні органи чуття й на інтелектуальну сферу того, хто навчається, сприяє найбільшому ефекту сприйняття, переробці і запам'ятовуванню цієї інформації. Чим більше аналізаторів беруть участь у сприйнятті інформації, тим успішніше виконується діяльність; 2) аудіовізуальний матеріал – джерело інформації, яка є засобами інтелектуального та виховного впливу; 3) один з емоційних та естетичних засобів впливу; аудіовізуальні засоби комунікації сприяють підвищенню рівня мотивації до оволодіння професією на занятті і поза ним; 4) аудіовізуальні матеріали сприяють мимовільному запам'ятовуванню матеріалу, зумовленого емоційним співпереживанням від того, що відбувається на екрані; 5) АВМ можуть сприяти персоніфікованому навчанню, тому що, зумовлюючи емоційний вплив, цей засіб навчання спрямовується конкретно на кожного студента; 6) завдяки поєднанню аудіовізуального ряду фільми або телепередачі є джерелом мовленнєвих професійних ситуацій та зразків мовлення, 7) АВМ сприяють створенню ситуацій спілкування, близьких до природних, стимулюють розумову і мовленнєву діяльність студентів; 8) задаючи різне поєднання образотворчого і словесного ряду, викладач може керувати сприйняттям інформації студентами: образотворчий ряд, поданий на другому плані і не охоплений словесним поруч, стимулює говоріння; образотворчий ряд, охоплений словесним поруч, може бути використаний як засіб розкриття нових понять, особливо специфічних для нашої країни і пов'язаних з лексикою; 9) можливість організувати роботу з допомогою стоп-кадру сприяє індивідуалізації підходу до процесу підготовки фахівців [1].

До мультимедійних освітніх технологій також відносяться електронні курси, відеоматеріали, інструменти WEB 2.0: форуми та блоги, вебінари, підкасти, відеоконференції, віртуальні світи, електронні бібліотеки, WIKI.

Інструменти WEB 2.0, з точки зору викладача, – це сучасні засоби, мережеве програмне забезпечення, що підтримує групові взаємодії (комунікації учасників між собою) абсолютно нового характеру, це можливість самим наповнювати сайти змістом. Користувачі самі можуть додавати до мережевого контенту щоденники, статті, фотографії, аудіо- і відеозаписи, залишати свої коментарі, робити посилання на опубліковані матеріали [3].

Блог (англ. Blog, від weblog – “мережевий журнал або щоденник подій”) – це веб-сайт, основний зміст якого – регулярно додавати записи, зображення або мультимедіа-компоненти. Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюється середовищем: блоги зазвичай публічні й передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у відгуках до блогу – записи або у своїх блогах). За авторським складом блоги можуть бути індивідуальними або колективними, за змістом – тематичними або загальними [8]. Так, Н. Хміль та С. Дяченко називають переваги використання соціальних мережевих сервісів у навчальному процесі ВНЗ, а саме: зрозумілість ідеології та інтерфейсу сервісів дозволяє великій частині інтернет-аудиторії зекономити час, оминаючи етап адаптації тих, хто навчається, до нового комунікативного простору, що дозволяє вибудувати неформальне спілкування між викладачем і студентами й допомагає організувати особистісно орієнтоване навчання. Високий рівень взаємодії викладача та студента забезпечував неперервність навчального процесу, який виходив за межі аудиторних занять; використання у віртуальних навчальних групах технологій форумів і вікі дозволяв усім учасникам самостійно або спільно створювати мережевий навчальний контент, що стимулював самостійну пізнавальну діяльність; мультимедійність комунікативного простору максимально полегшувала завантаження й перегляд у віртуальній навчальній групі відео- та аудіоматеріалів, інтерактивних додатків; можливість поєднання індивідуальних та групових форм роботи сприяла кращому розумінню й засвоєнню навчального матеріалу, а також побудові індивідуальних освітніх траєкторій. Загальний для всіх учасників навчального процесу комунікативний простір давав можливість колективно оцінити процеси і результати роботи, спостерігати за розвитком кожного учасника і оцінити його внесок у колективну творчість [13, с. 192].

Висновки та перспектив иподальших розвідок у цьому напрямі. Аналіз навчальних і робочих програм підготовки фахівців зі спеціальності “Дошкільна освіта” дає підстави стверджувати, що загальною проблемою є низький рівень інтегрованості, взаємопов’язаності курсів. Фрагментарність компонентів, запропонованих викладачами різних дисциплін, призводить до відсутності формування у студентів системного сприйняття матеріалу, неефективно впливає на засвоєння інформації, ускладнює аналіз та синтез матеріалу. Отже, якщо традиційні форми організації навчання є превалюючими під час підготовки майбутніх вихователів у ВНЗ (дискусії, диспути, “круглі столи”, робота в групах), то активні форми взаємодії використовуються ситуативно і непослідовно, а залучення соціальних мережевих сервісів у навчальний процес ВНЗ є швидше винятком, ніж правилом. На нашу думку, саме такі форми організації навчання, як-от: форсайт-ігри, дидактичний SWOT-аналіз, інтернет-ресурси (блоги, скайп-лекції, мультимедійні презентації тощо) є найбільш ефективними для підготовки майбутніх вихователів для роботи з дітьми дошкільного віку.

1. Абдрахманова И. Э. Речь телевизионных средств массовой информации как учебный предмет на аудиовизуальных занятиях / И. Э. Абдрахманова // Вестник Татарского государственного гуманитарно-педагогического университета. – 2007. – № 4 (11). – С. 28–33.
2. Акмаева Р. И. Стратегическое планирование и стратегический менеджмент: учеб. пособие / Р. И. Акмаева. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 208 с.
3. Андреев А. В. Использование дистанционных технологий в очном обучении [Электронный ресурс] / Андреев А. В., Андреева С. В., Доценко И. Б. // Педсовет.орг.. – 2008. – Режим доступа: <http://pedsovet.org/> – Дата доступа 17.10.2009.

4. Медіаосвіта та медіа грамотність: підруч. / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волощенко; за наук. ред. В. В. Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
5. Обущенко С. И. Образовательный форсайт качества и результативности дополнительного образования как цель модернизации деятельности УДОД / С. И. Обущенко // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2007. – Том. 22, № 53. – С. 353–358.
6. Переверзева А. А. Опыт использования имитационных технологий в образовательном процессе / А. А. Переверзева. – 2013. – № 10 (26). – С. 101–104.
7. Песоцкий Ю. С. Высокотехнологическая образовательная среда: принципы проектирования / Ю. С. Песоцкий // Педагогика. – 2002. – № 5. – С. 26–35.
8. Путеводитель для преподавателей по миру современных информационных технологий / “Электронный университет” и LBS Education при поддержке Microsoft// e – teaching: эффективная работа преподавателей [Электронный ресурс]. – 2008. – Режим доступа : <http://www.e-teaching.ru/po/Pages/guide.aspx>. – Дата доступа 17.03.2013.
9. Семенова Н. Н. Форсайт в условиях глобализации / Н. Н. Семенова // Наука. Инновации. Образование: альманах. Вып. 5: Форсайт: основы и практика. – С. 129–141.
10. Семиченко В. А. Методологічна культура викладача вищої школи як умова формування його професіоналізму / В. А. Семиченко // Науковий вісник МДУ: Педагогічні науки [зб. наук. праць / за ред. В. Д. Будака, О. М. Пехоти]. – Миколаїв: МДУ, 2006. – Вип. 12, т. 1. – С. 43–50.
11. Украина оказалась на четвертом месте по использованию студентами ноутбуков [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статье : <http://proit.com.ua/news/soft/2011/10/11/132229.html> (23.02.2012). – Назва з екрану.
12. Федоров А. В. Социальные коммуникации: новое в науке, образовании, технологиях / А. В. Федоров // Материалы междунар. науч.-практ. конф. – СПб.: Роза мира, 2004. – С. 83–86.
13. Хміль Н. Формування навичок ефективного використання блогів у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / Хміль Н., Дяченко С. // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 5 (Ч. 2). – С. 188–193.
14. Шелюбская Н. В. Практика форсайта в странах Западной Европы / Н. В. Шелюбская // Наука. Инновации. Образование: альманах. Вып. 5: Форсайт: основы и практика. – 2003. – С. 11–24.

Analysis of using interactive methods of teaching interworking in the process of preparation of the future tutors of pre-school educational establishments to the work with children of pre-school age has been done in the article; are prior in conducting SWOT-analysis as a method for preparation of the future specialists; the attention is concentrated on the fact that to media resources belong; didactic abilities of video materials have been singled out.

Key words: *future tutor, professional preparation, children of pre-school age, method SWOT-analysis, foresight-games, Internet-resources, blog, Skype-lecture, multimedia presentation.*

УДК 378.147
ББК 74.584

Мар'яна Лах

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті визначено найважливіші джерела і проблеми впровадження інновацій в освіту, розглядаються підходи до трактування поняття “інновація”, “нововведення”, “педагогічна інновація”

Ключові слова: *інноваційна діяльність, інновація, нововведення, новація, педагогічна інновація.*